

Universiteit
Leiden
The Netherlands

The implementation of intersectoral community approaches targeting childhood obesity

Kleij, M.J.J. van der; Kleij M.J.J. van der

Citation

Kleij, M. J. J. van der. (2017, September 5). *The implementation of intersectoral community approaches targeting childhood obesity*. Retrieved from <https://hdl.handle.net/1887/54950>

Version: Not Applicable (or Unknown)

License: [Licence agreement concerning inclusion of doctoral thesis in the Institutional Repository of the University of Leiden](#)

Downloaded from: <https://hdl.handle.net/1887/54950>

Note: To cite this publication please use the final published version (if applicable).

Cover Page

Universiteit Leiden

The handle <http://hdl.handle.net/1887/54950> holds various files of this Leiden University dissertation

Author: Kleij, M.J.J. van der

Title: The implementation of intersectoral community approaches targeting childhood obesity

Issue Date: 2017-09-05

Nederlandse samenvatting

De alarmerend hoge prevalentie van overgewicht bij kinderen vormt een grote bedreiging voor de volksgezondheid. **Hoofdstuk 1** beschrijft de etiologie en gevolgen van overgewicht bij kinderen, en illustreert de zoektocht naar een adequate interventie om overgewicht bij kinderen te reduceren of voorkomen. De Franse intersectorale community aanpak 'EPODE' is een van de weinig interventies die veel belovende resultaten heeft laten zien. Het percentage van kinderen met overgewicht in EPODE gemeenten bleek na tien jaar significant lager te zijn dan in vergelijkbare, omliggende gemeenten (8.8% vs. 17.8%). Hoofdstuk 1 beschrijft hoe dit succes heeft geleid tot de wereldwijde disseminatie van op EPODE gebaseerde, Intersectorale Community Aanpakken ter preventie van Overgewicht bij kinderen (IACOs). Ook wordt in dit hoofdstuk beschreven dat er specifiek voor dit soort complexe aanpakken sprake is van een 'translationale kloof'; de implementatie van deze aanpakken wijkt in de praktijk vaak af van de aanpak zoals bedoeld. Het doel van dit proefschrift is dan ook om de implementatie van vijf op EPODE gebaseerde IACOs in Nederland te evalueren, en te onderzoeken welke determinanten zorgen voor het falen of slagen van implementatie.

Deze studie maakt deel uit van het Consortium Integrale Aanpak Overgewicht bij kinderen (CIAO). CIAO is een samenwerkingsverband tussen vijf Academische Werkplaatsen, lokale academische instellingen, regionale gemeentelijke gezondheidszorg diensten (GGDs) en diverse lokale partners. **Hoofdstuk 2** beschrijft de onderzoeksdoelstellingen en methodieken gebruikt in alle vijf deelstudies behorend bij CIAO. Deze deelstudies komen voort uit eerder onderzoek vanuit CIAO welke kennis- en vaardigheidslacunes aantoonde binnen vijf elementen van de IACO; politiek-bestuurlijk draagvlak, ouderbetrokkenheid, implementatie, sociale marketing en de formatieve evaluatie van de IACO. De resultaten van CIAO zullen bijdragen aan een blauwdruk voor de ontwikkeling, uitvoering en evaluatie van toekomstige IACOs. Deze blauwdruk kan gemeenten ondersteunen bij het opzetten, implementeren en evalueren van een IACO ten einde de effecten van de aanpak verder te optimaliseren.

Hoofdstuk 3 beschrijft de door ons uitgevoerde systematische literatuurstudie naar indicatoren en determinanten van de implementatie van IACOs. Vier databases als mede de grijze literatuur werden systematisch onderzocht, wat resulteerde in de inclusie van 25 studies. Studie kwaliteit werd beoordeeld met behulp van de Crowe Critical Appraisal Tool (voor kwantitatief onderzoek) en het Quality Framework (kwalitatief onderzoek). Indicatoren en determinanten van IACO implementatie werden geïdentificeerd met behulp van narratieve synthese. De kwaliteit van de geïnccludeerde studies varieerde, maar was over het algemeen 'matig tot gemiddeld'. Uit onze review bleek dat 'fidelity' en 'coverage' het vaakst werden gebruikt als indicator voor de mate van implementatie; en dat de associatie

tussen determinanten en indicatoren van implementatie niet werd gekwantificeerd. De geïdentificeerde determinanten van IACO implementatie waren het meest verwant aan de sociaal-politieke context en de organisatie. De determinanten met de hoogste 'evidence index' waren: 'samenwerking tussen de partners in de community', 'de beschikbaarheid van mankracht en middelen' en 'tijd beschikbaar voor implementatie'. Uit onze review blijkt dat slechts in beperkte mate zicht is op de determinanten die essentieel zijn voor de implementatie van IACOs. Meer onderzoek naar het implementatie proces van IACOs is nodig om de resultaten van deze review te verifiëren, en de relatie tussen determinanten en indicatoren van implementatie te verhelderen. Er is verder nog geen 'gouden standaard' ontwikkeld voor het evalueren en rapporteren van het IACO implementatieproces. De ontwikkeling van een dergelijke standaard zou de kwaliteit en vergelijkbaarheid van studies kunnen verbeteren, en daarmee de kennis over de voorwaarden voor het ontwerpen van IACO implementatie plannen en strategieën kunnen vergroten.

In **hoofdstuk 4** wordt een case studie beschreven naar de implementatie van de op EPODE gebaseerde IACO Jongeren Op Gezond Gewicht (JOGG) in een grote gemeente in Nederland. De JOGG-aanpak in deze gemeente bestond uit een water- en fruit campagne gericht op kinderen tussen de 0-12 jaar. De mate waarin de campagne werd geïmplementeerd zoals bedoeld door de ontwikkelaars (compleetheid) en de determinanten van implementatie werden longitudinaal geëvalueerd middels vijf halfjaarlijkse meetmomenten. Semigestructureerde observaties, interviews en veldnotities werden gebruikt om onze onderzoeksvragen te beantwoorden. Data werd geanalyseerd met behulp van een 'framework approach', waarbij within-case en cross-case tabellen werden gemaakt om de belangrijkste determinanten van implementatie te identificeren. Qualitative Comparative Analysis (QCA) werd ingezet om causale configuraties van determinanten per sector en in de tijd te identificeren. De mate van implementatie was het hoogst voor professionals werkzaam in de onderwijs- en zorgsector. De kernactiviteiten werden vaker volledig geïmplementeerd dan de zogenoemde 'additionele' activiteiten. Een groot gevoel van eigenaarschap voor de doelen van de campagne en een hoge compatibiliteit van de campagne met de bestaande procedures werden het vaakst genoemd als bevorderende determinanten, terwijl een gebrek aan nieuwe impulsen voor implementatie, een lage prioriteit voor implementatie, lage procedurele helderheid van de campagne instructies en onvolledigheid van de campagne materialen het vaakst werden aangeduid als belemmerende determinanten. Elf causale configuraties werden geïdentificeerd; een meerderheid was gerelateerd aan een gemiddelde of hoge mate van implementatie. De geïdentificeerde determinanten en causale configuraties van determinanten waren voor het grootste deel sector- en tijd specifiek. Daarom concluderen wij dat 'stitches in time' nodig zijn om IACO implementatie goed te laten verlopen; We verwachten dat het implementatie proces bevorderd kan worden als implementatie

strategieën iteratief herzien en aangepast worden voor specifieke implementatiefasen en sectoren. Voor deze afstemming adviseren wij gebruik te maken van ‘mutual adaptation’; een strategie waarbij lokale stakeholders, managers en onderzoekers gezamenlijk gevraagd wordt implementatie plannen en strategieën te verifiëren en zo nodig aan te passen.

Uit onze systematische review bleek dat IACO implementatie meestal wordt onderzocht met behulp van kwalitatieve methoden, en dat de relatie tussen de mate van implementatie en determinanten van implementatie nog nooit kwantitatief onderzocht was. Daarom voerden wij een kwantitatieve studie uit naar de relatie tussen de mate van IACO implementatie en determinanten van implementatie (**Hoofdstuk 5**). Professionals uit vijf wijken in Nederland die een op EPODE gebaseerde IACO implementeerden werden middels een doelgerichte steekproef geselecteerd. Het implementatieproces werd vervolgens geëvalueerd via een aangepaste versie van de MeetInstrument voor Determinanten van Innovaties (MIDI). Het hiërarchische multivariate lineaire regressie model verklaarde 65% van de variantie in de mate van implementatie. Een hogere mate van self-efficacy, een implementeerder zijn in wijk B, en het hebben van meer dan een jaar ervaring met IACO implementatie waren geassocieerd met een hogere mate van implementatie. Formele bekrachtiging van de implementatie en het voorschreven krijgen van een hoger aantal IACO activiteiten per professional was gerelateerd aan een lagere mate van implementatie. We adviseren om bij het ontwerpen van een IACO implementatie plan strategieën te includeren gericht op het verhogen van de professionals’ self-efficacy, het beperken van het aantal voorgeschreven IACO activiteiten per professional, en het uittrekken van voldoende tijd voor implementatie (meer dan 12 maanden). We achten nieuwe, longitudinale studies nodig om de gevonden bevindingen te verifiëren en de MIDI verder te ontwikkelen voor toepassing binnen IACO implementatie.

Hoofdstuk 6 beschrijft de longitudinale studie naar de implementatie van EPODE-gebaseerde IACOs in vijf wijken in Nederland. Doel van deze studie was om te onderzoeken welke determinanten van invloed zijn op IACO implementatie en of er verschillen konden worden gevonden in de tijd, tussen de wijken en tussen sectoren. Binnen de vijf wijken hielden we 189 semigestructureerde interviews met professionals die IACO activiteiten implementeerden. Na analyse werden 22 kerndeterminanten van implementatie gevonden. De bevorderende kerndeterminanten waren meestal intern (niveau van de professional), terwijl de belemmerende kerndeterminanten vooral extern waren (op het niveau van de organisatie of context van de wijk). Bovendien werden er grote verschillen gevonden in zogenaamde ‘kerndeterminanten’ per sector en in de tijd. Het contrast tussen vooral de kerndeterminanten van implementatie voor de onderwijs- en gezondheidszorg sector en kerndeterminanten geïdentificeerd voor de private-, welzijns- en sport sector was groot. Alleen ‘het door de professional toegekende belang aan de doelen van IACO’

werd geïdentificeerd als kerndeterminant voor alle sectoren en wijken door de tijd heen. Een andere essentiële bevinding van ons onderzoek was dat professionals het belangrijk vonden om de mogelijkheid te hebben de IACO activiteiten aan te passen aan hun eigen wensen. Ook bleek implementatie succes gerelateerd aan een goede aansluiting tussen de IACO activiteiten en de overige werkzaamheden van de professional. Concluderend achten wij daarom de noodzaak van 'op maat gesneden' implementatieplannen en strategieën per sector en in de tijd groot. Resultaten uit deze studie bevestigen ook de bevindingen uit hoofdstuk 4; namelijk dat implementatie strategieën bij voorkeur ontworpen moeten worden met behulp van een 'mutual adoption' aanpak. Via deze aanpak kunnen professionals, onderzoekers en projectmanagers gezamenlijk input kunnen leveren voor implementatieplannen, op basis van wetenschappelijk bewijs en lokale 'best practices'. Strategieën moeten vervolgens iteratief worden herzien en aangepast, om ervoor te zorgen de plannen saillant blijven aan de lokale context.

Het is nog onduidelijk of en hoe intersectorale samenwerking en de ontwikkeling van een obesitas preventie netwerk gerelateerd zijn aan de mate van IACO implementatie. Met behulp van Sociale Netwerk Analyse (SNA) onderzochten wij daarom de ontwikkeling van netwerken omtrent obesitas preventie bij kinderen in drie verschillende wijken die de IACO JOGG implementeerden. Ook evalueerden wij of en in hoeverre de ontwikkeling van het netwerk en specifieke netwerkenmerken gerelateerd waren aan de mate van implementatie. **Hoofdstuk 7** beschrijft de resultaten van dit onderzoek. De mate van implementatie verschilde per wijk en per categorie van doelstellingen. Verder varieerde de grootte van het netwerk en het aantal connecties gemaakt tussen netwerk actoren in de tijd en per wijk, De IACO project manager was de meest invloedrijke en prominente netwerk actor binnen alle wijken, behalve in wijk C op T1. Een gebalanceerde verdeling van netwerk actoren per sector lijkt verder geassocieerd met een hogere mate van implementatie, terwijl een hoge mate van samenwerking, een gedecentraliseerd netwerk, een netwerk met relatief veel partners, en een daling van netwerkcentralisatie in de tijd geassocieerd lijken met een lagere implementatie op netwerkniveau. Deze longitudinale studie biedt belangrijke informatie over de mogelijke relatie tussen de mate van IACO implementatie en netwerkontwikkeling en kenmerken. Onze studie resultaten bieden verder een ingang om netwerk ontwikkelingsstrategieën te formuleren die mogelijk IACO implementatie kunnen verbeteren. Deze strategieën moeten in vivo getest en geëvalueerd worden om hun relatie met IACO implementatiegraad verder te valideren.

In **Hoofdstuk 8** worden de resultaten van de studies beschreven in dit proefschrift beschouwd vergeleken, en geduid. Methodologische vraagstukken voortkomend uit deze studies worden besproken, evenals praktische implicaties van dit proefschrift voor praktijk en onderzoek. Tot slot worden wegen verkent voor toekomstig onderzoek naar de implementatie van IACOs.

